

AGOST O LA TENEBRA

Toni Roca *No pensi malament de mi, senyoreta, el meu interès per vostè és purament sexual.*
Groucho Marx

Fou la bogeria però també, també la devastació en, gairebé, estat de puresa, malgrat que la puresa — o la virginitat— foren conceptes o, tal vegada, formes de viure llunyanes al tarannà que el caracteritzà en vida. En la vida i en la mort. Groucho Marx, tot just ara mateix fa 20 anys de la seva mort, al llarg d'un agost —però del 77— quan aquest país tan nostre (de moment) volia superar la fase primera d'una cosa anomenada democràcia. Coses de la vida a l'hora que en terres de Hollywood, antigament terres de meravelles, ara ja no se sap exactament què —probable un somriure amable de Tom Cruise, un dinosauri a lloure pels carrers de Los Angeles, un idiota que menja hamburgueses davant d'una càmera, un rostre femení i adolescent que...— i sense gaire pretensions de revelar l'entrallat de la qüestió. Vint anys ja i, malgrat tot, encara vius. Vius i amb ganes de cinema.

A un hospital de Los Angeles, ¿o tal vegada hauríem d'escriure L. A.? a un Hollywood caòtic que per no ser gairebé res, no era ni decadent, aquell 19 d'agost moria Groucho Marx. O Julius Henry Marx. Com volgueu. Groucho, el darrer monstre sagrat de la dinastia. Si bé cinematogràficament la seva mort res significava, ja que des de feia llargs anys mantenia una actitud apartada i només era citat com a referència, sentimentalment, emotivament, la seva desaparició de l'escenari, ell que en essència era això, un home d'escenaris, produí aquella mort un impacte dur, contundent. La imatge de Groucho, la seva tan peculiar forma de caminar, les seves obsessions sexuals, el seu anàrquic concepte de les coses, feien acte d'aparició en qualsevol moment i ho arrasava tot. Absolutament tot. Ell, així de simple, era així. Com una mena de presa del poder.

La biografia dels germans Marx comença a petits teatres de províncies —al país dels ianquis també existeix el mot, el concepte de província. Havia arribat l'hora de la irrupció, alegre i d'estructura sarcàstica, sempre marxista. L'esclat inicial, el detonant posterior de la seva artilleria es concep a través d'un film dirigit per Leo McKarey, *Sopa de ganso*, que produí un vertader impacte, un terratrèmol als àmbits cinèfils. La dinàmica dels Marx obria la porta a tota una sèrie de grans sensacions, grans efectes especials. Després arribaria *Una noche en la ópera*, *Una tarde en el circo*, *Un día en las carreras...* Amb *Una noche en Casablanca*, intent fallit de parodiar *Casablanca*, s'inicià la decadència d'aquells genials còmics. "Groucho fabricó chistes incluso más allá de su muerte", són paraules de Jaume Collell i Toni Coromina. "En vida había expresado hasta la saciedad que quería ser incinerado, puesto que le daba terror "ocupar un espacio después", y además, no quería que maquillaran su cadáver, y, tal como era costumbre en Norteamérica, le pintaran los labios como un travestí..." Els seus desitjos es varen complir. Les seves cendres reposen al cementiri Malinov Silverman de Los Angeles.

A la clausura dels anys 40, acte final a tota una intensa història, Groucho, en la pràctica va fer de comparsa a una emergent Marilyn Monroe, a *Amor en conserva* Groucho aconseguí fer el cinema més agressiu, violent i corrosiu de la seva època. "Sóc tan veterà en aquest ofici que vaig arribar a conèixer Doris Day abans que fos verge..." Sota una capa de banalitat, de frivolitat i ironia, d'humor fàcil amb tendència al numeret espectacular, s'amagava un atac violent contra les institucions pròpiament burgeses. Des del capitalista, al banquer especulador, tot era passat per la seva pedra. Els seus films mai no estigueren molt ben estructurats, tot era una successió de números improvisats, prolongació del música-hall que delatava els seus orígens. Els germans Marx introduïren la mecànica de l'absurd i del llenguatge surrealista al cinema americà. Algú va dir que la combinació perfecta era una pel·lícula dirigida per Luis Buñuel, un altre gran analista de la classe burgesa, interpretada per Marx. Era, pens, una excel·lent idea.

PS. Agost o la tenebra. Perquè aquell agost del 77 observà la marxa d'altres importants personatges de les nostres vides: Elvis Presley i Antonio Machín.

Temps era temps. Això era i no era quan neixia la primavera.❖

